

Maart 2025

CD Ruimtelijke Ordening

(13 maart 2025)

KEUZES IN RUIMTELIJK BELEID VOOR DRINKWATERVOORZIENING NOODZAKELIJK

Een drinkwaterbedrijf moet nu en in de toekomst de levering van drinkwater aan consumenten en andere afnemers waarborgen. Deze 'leveringsplicht' is in de Drinkwaterwet vastgelegd. Daarnaast staat de zorgplicht van overheden: zij moeten zorgen voor de juiste voorwaarden voor de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening. Bij de uitvoering van hun bevoegdheden geldt de drinkwatervoorziening als een 'dwingende reden van groot openbaar belang'. Ook dit is in de Drinkwaterwet vastgelegd. Het belang van de openbare drinkwatervoorziening voor de volksgezondheid (en voor de economie) ligt hieraan ten grondslag.

Het veiligstellen van de toekomstige drinkwatervoorziening vraagt om keuzes in het ruimtelijk beleid, nationaal en regionaal. Daarom is de openbare drinkwatervoorziening in de NOVI opgenomen als nationaal belang. In het verlengde daarvan werd in de 'provinciale startpakketten' benadrukt dat rekening gehouden moet worden met de drinkwaterfunctie bij het maken van ruimtelijke keuzes.

Ook het Voorontwerp van de Nota Ruimte maakt duidelijk dat op weg naar de definitieve Nota Ruimte nadere keuzes nodig zijn om de openbare drinkwatervoorziening veilig te stellen. De beschikbaarheid van voldoende drinkwaterbronnen van goede kwaliteit is een belangrijke randvoorwaarde om nu en in de toekomst een duurzame drinkwatervoorziening te kunnen blijven garanderen.

VERANKER DRINKWATERVOORZIENING IN NOTA RUIMTE

De drinkwaterbedrijven hebben te maken met een toenemende drinkwatervraag door bevolkingsgroei, economische groei, en regionaal stedelijke uitbreiding. Alle tien drinkwaterbedrijven hebben vóór 2030 extra productiecapaciteit nodig, in een aantal gevallen al nu of op zeer korte termijn (RIVM, april 2023). Voldoende drinkwater is een randvoorwaarde voor het kunnen realiseren van de woning-bouwopgave.

Het is dus van belang om zo snel mogelijk te zorgen voor voldoende beschikbaarheid en bescherming van drinkwaterbronnen en voldoende ruimte voor (nieuwe) drinkwaterproductielocaties. Ook moet de bijbehorende transportinfrastructuur kunnen worden gerealiseerd. Eerder is in de brief 'Water en bodem sturend' daarom afgesproken dat het drinkwaterbelang daar waar nodig en onder strikte voorwaarde prioriteit krijgt, vanwege de leveringsplicht van drinkwaterbedrijven en de zorgplicht van overheden.

Inmiddels is het Actieprogramma Beschikbaarheid Drinkwaterbronnen 2023 – 2030 opgesteld. Op 13 januari 2025 heeft minister Madlener van Infrastructuur en Waterstaat dit aan de Tweede Kamer gestuurd. Dit Actieprogramma is gemaakt door Vewin, het Interprovinciaal Overleg (IPO) en IenW. Het brengt voor 14 regio's de knelpunten in kaart, inclusief mogelijke oplossingen en acties, en bevat daarnaast landelijke afspraken. Eén van die afspraken is dat de drinkwatervoorziening als integraal onderdeel voldoende nadruk krijgt in de Nota Ruimte. Ook is afgesproken uit te werken hoe de procedurele versnellingsmogelijkheden, die de Omgevingswet biedt, kunnen worden benut voor drinkwaterprojecten.

- Veranker het veiligstellen van de openbare drinkwatervoorziening als dwingende reden van groot openbaar belang in de Nota Ruimte;
- Zet in op het zo veel mogelijk benutten van de procedurele versnellingsmogelijkheden uit de Omgevingswet voor drinkwaterprojecten.

STEL DRINKWATERVOORZIENING VEILIG BIJ GEBIEDSGERICHTE UITWERKING

De verankering van de openbare drinkwatervoorziening in de Nota Ruimte moet vervolgens doorwerken in de gebiedsgerichte aanpak die vorm krijgt via de met provincies af te sluiten ruimtelijke arrangementen en de uitvoeringsagenda's van de NOVEX-gebieden. Bij de inpassing en realisatie van nationale en decentrale ruimtelijke opgaven moet expliciet rekening worden gehouden met de drinkwatervoorziening.

Dit geldt tevens voor de gebiedsgerichte aanpak Ruimte voor Landbouw en Natuur (RLN), die eind november 2024 door de minister van LNV is gepresenteerd. Deze aanpak vervangt het gestopte Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). De maatregelen uit het Actieprogramma beschikbaarheid drinkwaterbronnen om de leveringszekerheid van drinkwater te waarborgen, zullen ook verwerkt moeten worden in de maatregelenprogramma's voor de specifieke gebieden in de aanpak RLN. Het is hierbij nodig om de huidige drinkwaterbronnen te (blijven) beschermen en ervoor te zorgen dat deze volledig kunnen worden benut. Daarnaast is het belangrijk om tijdig nieuwe bronnen voor drinkwater aan te wijzen, deze te beschermen en voldoende ruimte te geven bij het maken van ruimtelijke keuzes, naast landbouw en natuur, woningbouw en energiezekerheid.

- Betrek de drinkwaterbedrijven aan de voorkant bij de nadere uitwerking in (provinciale) gebiedsplannen. Zoek hierbij waar nodig afstemming over de provinciegrenzen heen;
- Verzeker voldoende drinkwaterbeschikbaarheid bij de regionale uitwerking in NOVEX en in de gebiedsgerichte aanpak Ruimte Landbouw en Natuur door:
 - Betrek de drinkwaterbedrijven aan de voorkant bij de nadere uitwerking in (provinciale) gebiedsplannen. Zoek hierbij waar nodig afstemming over de provinciegrenzen heen;
 - Het tijdig aanwijzen van nieuwe bronnen voor drinkwater, deze te beschermen en ruimte te geven om deze ook daadwerkelijk te kunnen benutten.

BESCHERMING GRONDWATEROVORRADEN VOOR DRINKWATER

Voor de toekomstige drinkwatervoorziening wijzen provincies Aanvullende Strategische Voorraden (ASV's) aan en formuleren daarvoor het beschermingsbeleid. Het uitgangspunt is daarbij scheiding van functies. Voor het veiligstellen van de openbare drinkwatervoorziening is uitsluiting van 'nieuwe' mijnbouw (geothermie) in ASV's van cruciaal belang. Het is zaak dat het vastleggen van de ASV's en van een bijbehorend stringent beschermingsbeleid worden verankerd in de gebiedsgerichte uitwerkingen.

Naast ASV's zijn er Nationale Grondwater Reserves (NGR's). Het Rijk heeft eerder de globale begrenzing van NGR's opgenomen in de Structuurvisie Ondergrond (STRONG). Deze begrenzing wordt nu nader ingevuld en ook wordt het bijbehorende beschermingsregime ingevuld. Met het oog op het veiligstellen van de drinkwatervoorziening op lange termijn pleit Vewin voor het zoveel mogelijk uitsluiten van risicovolle ruimtelijke ontwikkelingen in NGR's.

- Veranker de ASV's en een bijbehorend stringent beschermingsbeleid in de gebiedsgerichte uitwerkingen; daarbij hoort uitsluiting van mijnbouw;
- Sluit risicovolle ruimtelijke ontwikkelingen in NGR's zoveel mogelijk uit ter bescherming van de drinkwatervoorziening op lange termijn.

Meer informatie

Arjen Frentz
06 53 41 00 85
frentz@vewin.nl

Mirja Baneke
06 82 75 04 61
baneke@vewin.nl

Bezuidenhoutseweg 12 (070) 349 08 50
2594 AV Den Haag info@vewin.nl
Postbus 90611 www.vewin.nl
2509 LP Den Haag